

моменту закінчення виконання даних робіт зі встановленням та дослідженням всіх пов'язаних з цим витрат. Належним чином зібрані докази дозволить забезпечити притягнення всіх винних за скоєння злочину, передбаченого ст. 191 КК України.

Список використаних джерел

1. Владислав Міфтахутдінов. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення. URL: <https://yug-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalna-vidpovidalnist-za-korupciyni-pravoporushennya.html>.

2. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.

3. Мартиненко В.О. Кримінологічна характеристика особи державного службовця, який зловживає владою або службовим становищем, Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ: Том 102 № 1 (2017).

4. Мартиненко В.О. Характеристика суб'єктів запобігання зловживанню владою або службовим становищем, яке вчиняють державні службовці, Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ: Том 105 № 4 (2017).

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.

Дударець Руслан Миколайович,
заступник начальника Головного слідчого
управління Національної поліції України,
кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ДОХОДІВ І МАЙНА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Питання здійснення антикорупційного контролю за діяльністю державних службовців, постає наріжним каменем у дослідженнях учених та системно зустрічається у порядку денному різних органів державної влади України. Корупція у сучасному світі, набуває найбільш різноманітних форм, проте, її сутнісна характеристика – здобуття вигоди у будь-якій формі, залишається незмінною.

Рівень демократичності будь-якої держави, безпосередньо залежить від того, на скільки успішним є державницький механізм у боротьбі та протидії корупційним проявам на різних рівнях управління державною. У свою чергу, до доходів та власності державних службовців, зберігається підвищений інтерес суспільства, оскільки останні займають положення із підвищеним корупційним ризиком.

Поряд із цим, в сучасному світі, способи та методи боротьби із корупцією та її проявами знаходять своє відображення у найрізноманітніших формах. Зокрема, світова практика визнає одним із найбільш ефективних способів – електронне декларування доходів та майна державних службовців.

Позиції учених та досвід країн Європи свідчить про те, що відносини, пов'язані з декларуванням, можуть регулюватись у різний спосіб: окремим законом чи актом парламенту про декларування активів та інтересів (Бельгія, Данія, Італія, Іспанія, Німеччина, Португалія, Польща, Угорщина, Швеція); загальним антикорупційним законом (Болгарія, Естонія, Латвія, Румунія, Словенія, Словаччина, Чехія) [1, с. 19].

Електронне декларування, стало можливим, перш за все, у результаті технологічного розвитку державницьких та соціальних процесів, діджиталізації суспільства. Будь-яке електронне декларування, історично розпочиналось із паперової версії (як це було і в Україні), проте основна його мета залишається незмінною – це виявлення розбіжностей із реальними доходами та інформацією про власність особи уповноваженої на здійснення державних функцій, а також ефективне притягнення до юридичної відповідальності таких осіб.

В Україні передбачено адміністративну й кримінальну відповідальність, зокрема, за: несвочасне подання декларації; подання завідомо недостовірних відомостей; подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей або умисне неподання зазначеної декларації; неповідомлення або несвочасне повідомлення про відкриття валютного рахунку або про суттєві зміни в майновому стані; неповідомлення про набуття у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача суб'єктом декларування таких активів будь-якій іншій особі [2].

На сьогоднішній день перевірка декларацій відповідних осіб, здійснюється на підставі логічного аналізу, що дозволяє встановити невідповідності у даних, зазначених декларантом протягом усього періоду декларування, а також згідно з інформацією поданою у минулих роках.

Встановлення невідповідності рівня життя суб'єкта декларування задекларованим ним майну і доходам є підставою для здійснення повної перевірки його декларації. У разі встановлення невідповідності рівня життя Національним агентством надається можливість суб'єкту декларування протягом десяти робочих днів надати письмове пояснення за таким фактом [3, с. 141]

Після прийняття Закону України «Про запобігання корупції» були внесені зміни до Кримінального кодексу України та до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Зокрема була імплементована стаття 366-1 до Кримінального кодексу України, яка встановила кримінальну відповідальність за подання суб'єктом завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації.

В КУпАП були збільшені розміри штрафів, а сама стаття, конкретно частина 4 статті 172-6 встановлює адміністративну відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації [4, с. 144].

Поряд із цим, найбільш дієвим механізмом боротьби із топ-корупцією у вищих органах державної влади, було впровадження до Кримінального кодексу України, складу кримінального правопорушення, що передбачає відповідальність за незаконне збагачення (стаття 368-2) (останнього разу було доповнено згідно із Законом № 3207-VI від 07.04.2011; із змінами, внесеними згідно із Законами № 221-VII від 18.04.2013, № 222-VII від 18.04.2013; текст статті 368-2 в редакції Законів № 1698-VII від 14.10.2014, № 198-VIII від 12.02.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 770-VIII від 10.11.2015).

У свою чергу, рішення Конституційного Суду України від 26 лютого 2019 року № 1-р/2019 у справі № 1-135/2018(5846/17) за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України, фактично обеззброїло уповноважені на здійснення протидії та запобігання корупційним проявам державі органи, а саме Національне агентство запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, та інші.

У зазначеному рішенні, Конституційний Суд України, констатує «Законодавча конструкція, що пов'язує наявність ключової ознаки складу такого злочину, як незаконне збагачення, з результатами процесуальної діяльності, тобто з підтвердженням доказами, уможлиблює обвинувачення, що ґрунтується на припущеннях. Поза увагою сторони обвинувачення може залишитися з'ясування конкретного способу набуття особою у власність активів у значному розмірі. Зазначена юридична конструкція дезорієнтує і сторону обвинувачення, і сторону захисту, оскільки сконцентрована на самому факті наявності чи відсутності доказів законності підстав набуття особою у власність активів у значному розмірі та передбачає наявність складу такого злочину, як незаконне збагачення, у разі відсутності підтвердження доказами законності підстав набуття у власність таких активів» [5]. Проте, у свою чергу, сам Конституційний Суд України, не надає реальних альтернатив вирішення даного юридичного конфлікту, а просто скасовує (тобто визнає неконституційною (також, що не відповідає Конституції України) статтю 368-2 Кримінального кодексу України), що у свою чергу негативно впливає на механізм протидії та запобігання корупційній злочинності в Україні та унеможлиблює притягнення до кримінальної відповідальності топ-корупціонерів.

Отже, проаналізовані позиції учених, нормативно-правове підґрунтя функціонування механізму притягнення до відповідальності корупціонерів та національна система протидії та запобігання корупції загалом, а також статистичні дані у відповідній сфері та законодавча та судова практика свідчать про необхідність суттєвих доопрацювань відповідного механізму.

Сучасна законодавча система володіє певним інструментарієм притягнення до відповідальності державних службовців за учинення корупційних діянь, проте дискусійними залишаються питання визначення процедури та сутності такого механізму. У свою чергу, слід звернути увагу на необхідність обачного застосування юридичних норм та необхідності тлумачення та імплементації їх у чинне законодавство з огляду на засади правової державності, принципу верховенства права, а також інтересів суспільства, держави.

Список використаних джерел

1. Ковриженко Д. Декларування активів та інтересів: досвід країн ЄС / Д. Ковриженко // Запобігання конфлікту інтересів та корупції в депутатській діяльності: досвід країн ЄС та пропозиції для України. К., 2011. С. 16–22.

2. Національне агентство з питань запобігання корупції: за порушення законодавства щодо е-декларування передбачено відповідальність // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції URL: <https://nazk.gov.ua/news/nazk-za-porushennya-zakonodavstva-shchodo-e-deklaruvannyaperedbacheno-vidpovidalnist>.

3. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/kws/show/170018.>; Правові основи запобігання та боротьби із корупцією : навч. посіб. для підготовки до атестації для здобувачів вищої освіти / Б.М. Головкін, К.А. Автухов, М.Ю. Валуйська, С.Ю. Лукашевич та ін.; за редакцією Б.М. Головкіна і С.Ю. Лукашевича. Харків: Право, 2018. 288 с.

4. Полькін К.К. Про обґрунтованість криміналізації декларування недостовірної інформації / К.К. Полькін // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, 2016. № 1. С. 142–155.

5. Рішення Конституційного Суду України від 26 лютого 2019 року № 1-р/2019 у справі № 1-135/2018(5846/17). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#Text>.

Дякін Ярослав Олександрович,

провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Протидія корупції в Україні тривалий час залишається пріоритетним напрямом в розбудові правової держави європейського зразка. З цієї метою в Україні проводиться антикорупційна реформа. Одним із позитивних її результатів було запровадження механізму електронного декларування, складовими якого стали підстави